

(C) برخه د خاوری خصوصیات(خانګرتیاوی)

Traits of Soil

دریم لوست: د خاوری د رنگ (Soil Color) درک او پوهه

اصطلاح گانی

Bright colored
حليدونکي يا روپانه رنگ

Color
رنگ

Deciduous hardwood forest
د سخت لرگي پاني غورخونکي ځنګل

Dull colored
تپاره رنگ

Humus
اله یوه نوعه عضوي موادو څخه عبارت دي چي د نباتاتو او
حيواناتو يا خارويو په جزى يا نيمگري ورسيدني په پايله يا نتيجه کي په
لاس رائي. د دي نوعه موادو رنگ تور ته مايل يا پير تور وي.

Mottle colored
خو رنگي

Native vegetation
اصلی نباتات يا گیاوي يا دیوی ساحي محلی يا
حایي گیاوي او نباتا

Structure
ساختمان يا جورښت

Tall prairie grass
د پرابنه رینو لرونکي نباتات

Texture
د خاورې تركيب

خاوری د پیرو زیاتو مشخصاتو یا ځانګړتیاوو او شکلونو درلودونکی دی چې د خاورو د جلا والی او تمیز لپاره له همدي خصوصیاتو او مسخخصاتو څخه استفاده تر سره کېږي. چې له لاندې ډول سره تشریح او روښانه کېږي :

ترکیب (Texture) - د خاوری ترکیب عبارت دی له درشت والی يا زیروالی (coarseness) یا لتفات یا نرم والی (fineness) د هغې څخه.

د خاوری جوربنت یا جورونکی (Structure) - د خاوری جورونکی عبارت دی د خاوری د ذراتو د ځای نیولو له طرز او طریقی څخه.

د طبقاتو یا طبقو ژوروالی (Depth of horizons) - د خاوری د هری طبقي له ژوروالی څخه عبارت دی.

رنگ (Color) - د خاوری تیاره والی او روښانایی ته اشاره کوي.

هغه رنگونه چي د سطحي خاوري سره ارتباط يا اريکه لري نوموري رنگونه له هغه عضوي موادو پوري ترلي دي کوم چي په خاوره کي شتون لري. د خاوري رنگونه په لاندي ډول سره طبقه بندی کيري:

پير تiarه رنگ (Very dark) - دا نوعه خاوري تقریباً د پنځه فيصدو 5% عضوي موادو (organic matter) درلودونکي وي.

تiarه رنگ (Dark) - دا نوعه خاوري تقریباً دري اعشاريه پنځه فيصدو عضوي موادو (organic matter) درلودونکي وي.

منځني يا متوسط تiarه رنگ (Moderately dark) - دا نوعه خاوره تقریباً د دوه اعشاريه پنځه 2.5% فيصدو عضوي مواد (organic matter) درلودونکي وي.

روبانه رنگ (Light) - دا نوعه خاوري تقریباً د دوه فيصدو يا سلنۍ 2% عضوي موادو (organic matter) درلودونکي وي.

پير روبانه رنگ (Very light) - دا نوعه خاوري تقریباً د يو اعشاريه پنځه فيصده 1.5% عضوي موادو (organic matter) درلودونکي وي.

I

د عضوي موادو (organic matter) مقدار یا اندازه له هجه عامل یا فكتور څخه عبارت ده چې د سطحي خاوری (surface soil) درنګ د تعین یا تاکني لپاره په کار وړل کېږي. د عضوي موادو اندازه د اصلی یا محلئي نباتاتو (*Native vegetation*) د نوعو پواسطه د هماغي خاوری سره تعین کېږي. اصلی یا محلئي نباتات (*Native vegetation*) په نوعې سره د نبات موادو ته اشاره کوي کوم چې په خاوره کي وده او نمو کوي. د مثال په ډول سره دوه نوعه محلئي اساسی نباتات چې په اکثره یا ډيرى هیوادونو کي پیدا کېږي عبارت دي له:

هغه نباتات چي د پراخه ريبنو درلودونکي دي (Tall prairie grass) - دا نوعه نباتات د زيات شمير ريبنو درلودونکي دي چي د خاوري پورتى طبقه له يو څخه تر دوه فوتلو پوري احتوا کوي يا احتوا کري ده. يوازي د ريبنو جزي وروستوالى (partial decay) له اوږدو مودو څخه وروسته د عضوي موادو زياته اندازه خاورو ته ورکوي. دا نوعه خاوري په زياته اندازې سره د هيومس يا لاشبرګ (هغه خاوره چي د ګيانيزو او حيواني وروستو شوو قوي موادو درلودونکي وي) لرونکي وي.

1. هيومس (humus) - له يوه نوعه عضوي موادو څخه عبارت دي چي د نباتاتو او حيواناتو يا خارویو له ناقصي يا جزي وروستوالى په پایله يا نتیجه کي په لاس رائي. د دي نوعه موادو رنگ تياره يا هم دير تياره رنگ ته مایل وي.

2. د سختو لرګيو پانه غورهونکي ځنګلونه (Deciduous hardwood forests) - چي د سطحي طبقي يا لبې ژوري طبقي درلودونکي وي چي د پانو، وړو ببرانګو او لرګيو د ټوټو د ناقصي يا جزي وروستيدني په نتیجه يا پایله کي کوم چي د خاوري په سطحه تراکم او تجمع کري وي، په لاس رائي. څرنګه چي دا نوعه مواد د خاوري په سطحه کي ځاي لري، نو په دي بنا داسي مواد دير په چتکي سره نسبت prairie grass طبقي وروستيري. دا نوعه مواد په سطحه کي نازکه او منځنۍ تياره طبقه (prairie grass) منځ ته راوبري. دا چي په دي ډول سره خاوري تر استفادې لاندي نیول کيري، نو په دي بنا له لاندниو روښانه خاورو سره مخلوط کيري او ځانته روښانه رنگ غوره کوي

د لاندنی خاوری (Subsoil) رنگونه د خاورو له طبیعی نم ویستلو (natural drainage) سره ارتباط او اړیکه لري.

په دی معنی سره چې هرکله خاوره تشكیل کیږي نو د نم ویستلو شرایط شتون درلود. د لاندنی خاوری رنگونه له لاندې دول سره طبقه بندی کیږي چې:

روبانه یا ځلیدونکی رنګ (Bright-colored) - عبارت دی له نصواری، قرمزي نصواری یا زېر نصواری رنگونو څخه دی.

تیاره رنګ (Dull-colored) - عبارت دی له خاکستری رنگونو یا زیتونی خاکستری (olive gray) رنگونه څخه.

څورنګی (Mottle-colored) - دروبانه رنګ (bright) او تیاره رنګ (dull) له مخلوط څخه عبارت دی.

V. د لاندنی خاوری رنگ د اوسپنی د مرکباتو د وضیعت د ځرنګوالی پواسطه تشخیص او تعین کیدلی شي دا مرکبات د نم ويستني د نوعي پواسطه د خاوری د تشكیل په وخت کي تشخیص او تعین کیدلی شي.

په بنه ډول سره نم ويستنه د خاوری لپاره روښانه رنگ برابروي. چي د هغې علت یا وجه د اوسبنی له شتون څخه په داسي خاورو کي وي چي اكسیده (oxidize) یازنگ وهلي شوي وي. دا حالت په اكسیده کيدو یا زنگ نیولو د فلز سره در طوبت یا هوا په شته والي کي مقايسه او پرتله کیدلی شي. زنگونه د روښانه رنگ (bright) یا نارنجي رنگ در لودونکي وي.

ضعیفه نم وستنه ددی سبب او لامل کیزی چي ترڅو لاندنی خاوره تیاره یا خاکستری رنگ د حان لپاره اختيار یا غوره کړي. او هغې علت دا دی چي موجوده یا شتون لرونکي او سپنه په داسې خاورو کي د هوا یا اکسیجن په وړاندې حای نیسي. یعنی د او سپني مرکبات اکسیده یا زنگ نه دی وهلي. چي د داسې حالت په نتیجه یا پاپله کي خاوره خاکستری (grayish) ته ماپل رنگ لري.

نسبتاً په ضعیفه بنې سره نم ویستنه ددی سبب کیزی چي ترڅو لاندنی خاوری (subsoils) د څو رنگیزو (mottled) حالت غوره او اختيار کړي. چي د هغې علت د خاورې مشبوع کيدل په رطوبت سره دی د معینې مودی یا نیټي لپاره. چي دا حالت ددی سبب کیزی ترڅو ځنې ټستونه یا ګروپونه د خاورې خاکستری رنگ د حان لپاره اختيار او غوره کړي. څرنګه چي خاورې نسبتاً د ځنیو وختونو لپاره وچي وي، چي دا حالت ددی سبب کیزی چي ځنې ګروپونه یا ټستونه د خاورو روښانه رنگ د حان لپاره غوره او اختيار کړي.

په نم ویستنه (drainage) او عضوی موادو باندی علاوه، د خاوری رنگونه د نورو عواملو او فکتورونو پواسطه هم متأثره کېږي.

اصلی مواد (Parent material). د خاوری رنګ په خاوره کي د شتون لرونکو موادو په نوعه پوري چي خاوره له هغې څخه تشكيل شوي او تركيب شوي وي تراو لري. هغه خاوری چي له شن يا رېگ يا له رنګه روښانه توټو څخه يې انکشاف کري وي، نو داسي خاوری د نسبتاً روښانه رنګ درلودونکي وي. او هغه خاوری چي له تياره مواد لکه پانو او گیائیزو (peat) ورستو شوو موادو يا ورستو شوو حیوانی سرو (muck) څخه يې انکشاف کري وي، نو داسي خاوری د نسبتاً تياره رنګ درلودونکي وي.

عمر (Age). ځنی له خاورو څخه نسبت ځنیو نورو خاورو ته ځوانې وي.

په هره اندازې سره چي د خاورې عمر زیات وي یا زړیزې په هماغې اندازې سره د هغې تیاره رنګ ضایع کېږي، چي د هغې علت یا سبب د کنګالیدنې پروسه یا پېراو او د هوا و هل (weathering) دی.

نشیب یا مایلتوب (Slop). مایلتوب یا نشیب یو بل فکتور یا عامل دي چي د خاورې په رنګ باندې تاثیر لري. هغه خاورې چي په لوړو تپو باندې موقعیت لري نسبت هغو خاورو ته چي بسکته یا تیټې ځای لري، په رونبانه ډول سره رنګ لري. چي د هغې علت یا سبب په قسمی توګه د پورتینو تیاره رنګ لرونکو خاورو وینځل دي چي د وخت په تیریدو سره وینځل شوي وي. چي دا عمل په خپل نوبت سره ددي سبب کېږي ترڅو چي خاوره رونبانه یا لاندنې خاوره د هوا او لمړ په وړاندې ځای ونسی. همدارنګه په سطحه یا بسکته برخه کي خاوره نسبت تپو ته در طوبت په وړاندې ځای ونسی چي دا حالت په بسکتنۍ ساحو کي د نباتاتو د ودې او نمو د توفیر سبب کېږي، چي دا حالت بیا هم په خپل نوبت سره د خاورو لپاره د تیاره رنګ او عضوی موادو (organic matter) د برابرولو سبب کېږي .

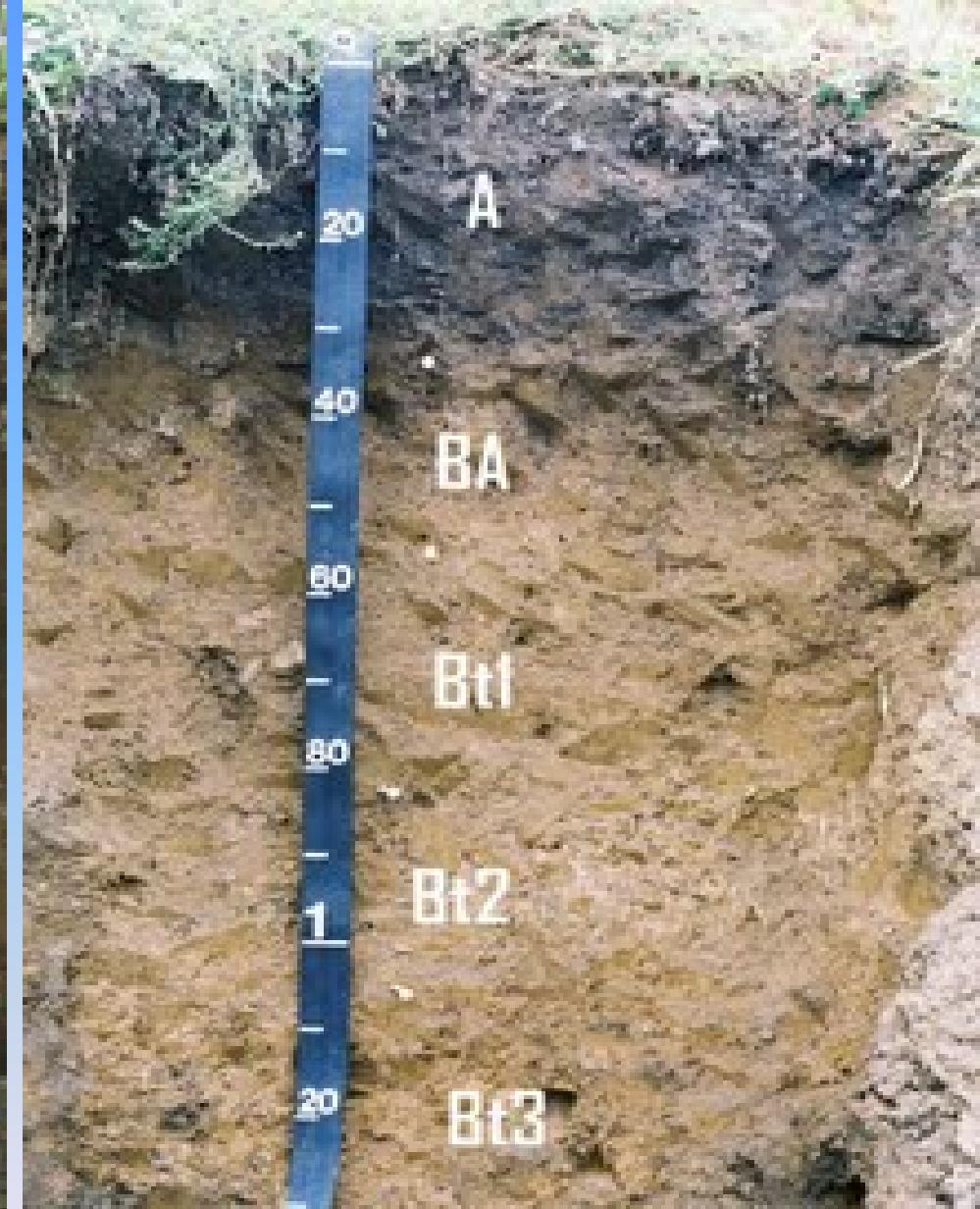
خلاصه یا لندیز

- .1 د خاورو فزیکي شکلونه (physical features) له کومو څخه چي د اخاورو په جلاوالی کي استفاده او ګټه اخستل کېږي، کوم دي هغه تشریح او روښانه کړئ؟
- .2 کوم رنگونه د سطحي خاورو (surface soils) د تشریح او روښانه کولو لپاره تر استفادي لاندې نیول کېږي؟
- .3 کوم عوامل یا لاملونه یا فکتورونه د سطحي خاوری رنگونه تعین او تشخيص کوي؟
- .4 هغه رنگونه تعین کړئ چي د لاندنسیو خاورو د تشریح او روښانه کولو لپاره تر استعمال لاندې نیول کېږي.
- .5 د لاندنسی خاوری (subsoil) د تشریح او روښانه کولو لپاره کوم رنگونه تر استفادي لاندې نیول کېږي؟
- .6 اصلی یا بنسټیز مواد (parent material) کوم چي د خاوری عمر، او د مایل والی تعین او تشخيص کوي، تشریح او روښانه کړئ؟.

وسائل

#1

#2

#3

#4

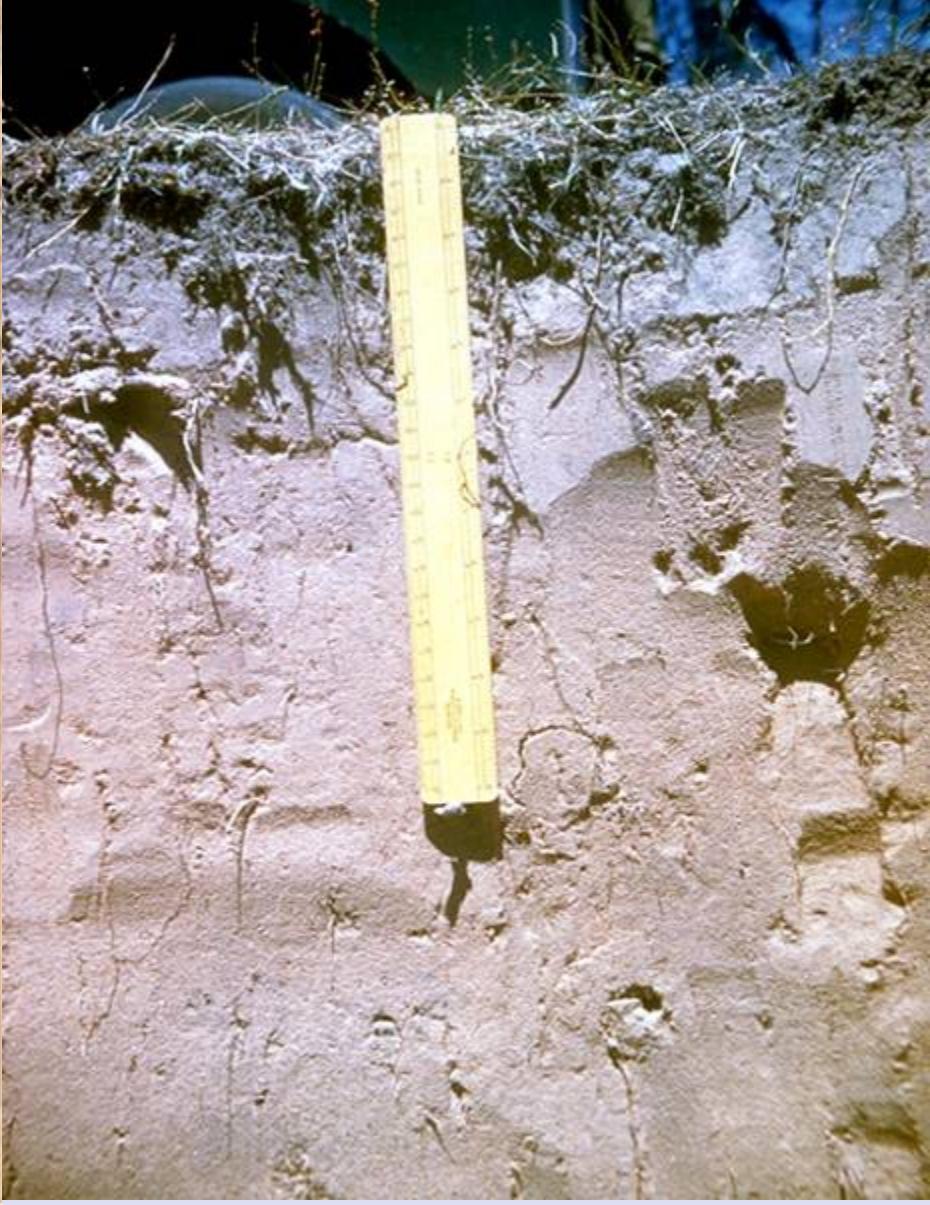
#5

#6

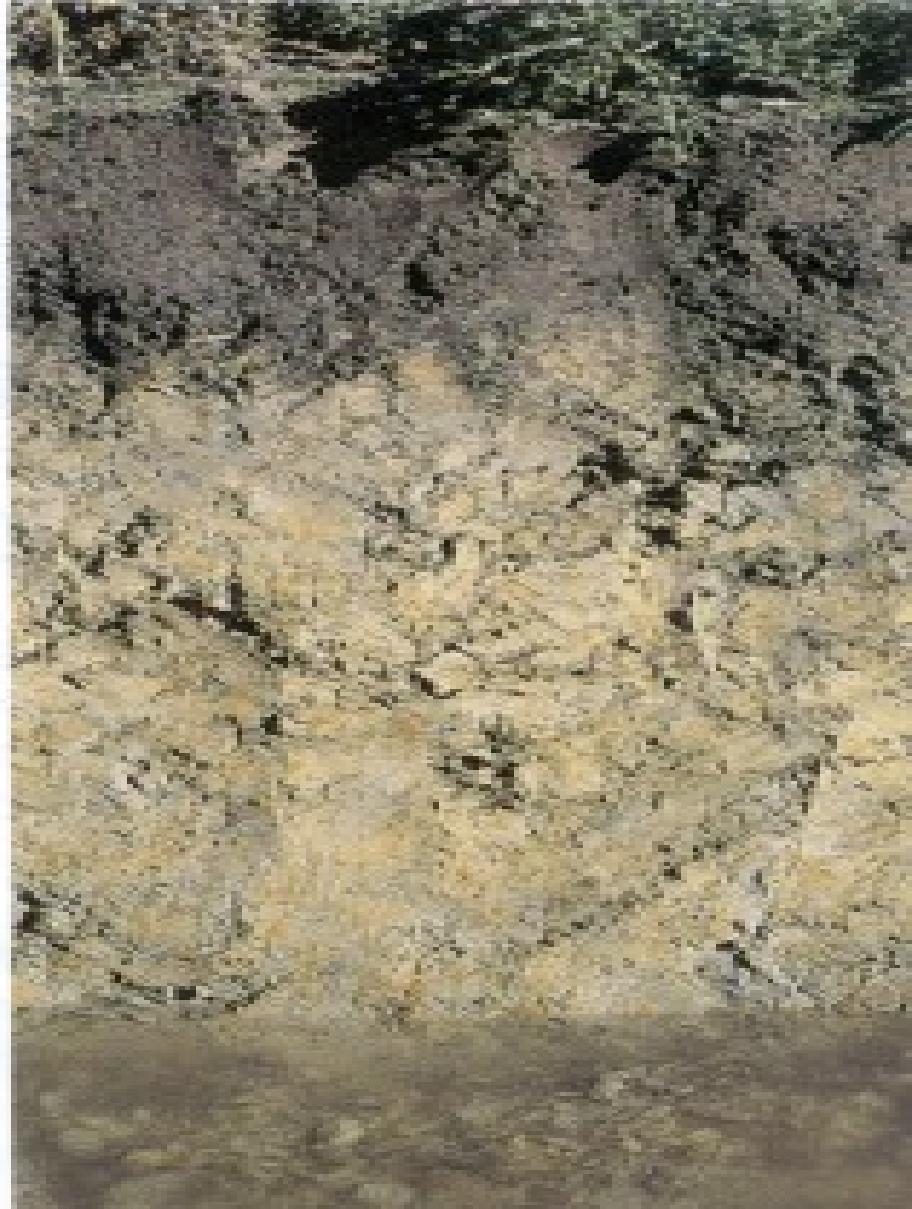
#7

#8

#9

#10